



Annales

Instituti

Archaeologici

X - 2014

Godišnjak

*Instituta za
arheologiju*

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Editor's office adress

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
<http://www.iarh.hr>

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Marko Dizdar

Izvršne urednice/Desk editors

Kristina Jelinčić Vučković
Kristina Turkalj

Tehničke urednice/Technical editors

Kristina Jelinčić Vučković
Kristina Turkalj

Uredništvo/Editorial board

Katarina Botić, Hrvoje Kalafatić, Siniša Krznar, Ivana Ožanić Roguljić, Ana Konestra, Andreja Kudelić, Asja Tonc,
Marina Ugarković

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti, Kornelija Michreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Prijevod na engleski/English translation

Sanjin Mihelić

Lektura/Language editor

Ivana Majer (hrvatski jezik/Croatian)
Sanjin Mihelić (engleski jezik/English)

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Kristina Jelinčić Vučković
Kristina Turkalj
Ivana Ožanić Roguljić
Katarina Botić

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambrek

©Institut of archaeology, Zagreb 2014.

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 9** **Daria Ložnjak Dizdar**
Mirela Hutinec
- Sotin – rezultati istraživanja 2013. godine
- 14** **Tomislav Hršak**
Tino Leleković
Marko Dizdar
- Rezultati istraživanja nalazišta Batina – Sredno 2013. godine
- 21** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
- Terenski pregled i arheološki nadzor na rekonstrukciji državne ceste D212, Kneževi Vinogradi – Zmajevac
- 25** **Marko Dizdar**
- Terenski pregled i nadzor na izgradnji dionice državne ceste D-2 – južna obilaznica Osijeka
- 29** **Ivana Ožanić Roguljić**
- Probno arheološko istraživanje lokaliteta Beli Manastir – Popova zemlja (AN 2)
- 34** **Tatjana Tkalčec**
- Probna arheološka istraživanja lokaliteta AN3 Beli Manastir – Sudaraž, sjever na trasi autoceste A5 Beli Manastir – Osijek – Svilaj 2013. godine
- 42** **Hrvoje Kalafatić**
- Probna arheološka istraživanja lokaliteta AN 4 Novi Bolman – Grablje kod Jagodnjaka u Baranji
- 45** **Marija Buzov**
- Probna istraživanja na trasi buduće autoceste A5 Beli Manastir – Osijek – Svilaj, dionica Beli Manastir – Osijek, arheološko nalazište AN 8 Beli Manastir – Atar, Napuštene njive
- 50** **Siniša Krznar**
- Probno arheološko istraživanje lokaliteta Novi Čeminac – Remanec poljana – Krčevine, na trasi spojne ceste istočno od čvora Čeminac – južni krak (AN 9)
- 55** **Tajana Sekelj Ivančan**
- Probni rovovi na arheološkom nalazištu Jagodnjak – Ciglana i Čemin – Ciganska pošta
- 63** **Zorko Marković**
Katarina Botić
- Podgorač, Ražište – rezultati arheoloških istraživanja 2013. godine
- 69** **Kornelija Minichreiter**
- Slavonski Brod, Galovo, arheološka istraživanja 2013.

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 9** **Daria Ložnjak Dizdar**
Mirela Hutinec
- Sotin – the results of research in 2013*
- 14** **Tomislav Hršak**
Tino Leleković
Marko Dizdar
- The results of the investigations at Batina-Sredno in 2013*
- 21** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
- Field survey and archaeological supervision of the reconstruction of State Road D212, Kneževi Vinogradi – Zmajevac*
- 25** **Marko Dizdar**
- Field survey and supervision of the construction of a section of D-2 State Road – the southern bypass of Osijek*
- 29** **Ivana Ožanić Roguljić**
- Trial archaeological excavations at the Beli Manastir – Popova zemlja site (AS 2)*
- 34** **Tatjana Tkalčec**
- Trial archaeological investigations at AS3 Beli Manastir-Sudaraž, north, on the route of the A5 Beli Manastir – Osijek – Svilaj motorway in 2013*
- 42** **Hrvoje Kalafatić**
- Trial archaeological investigations at the AS4 Novi Bolman-grablje site near Jagodnjak in Baranja*
- 45** **Marija Buzov**
- Trial investigations on the route of the future motorway A5 Beli Manastir – Osijek – Svilaj, the Beli Manastir – Osijek section, the archaeological site AS 8 Beli Manastir – Atar, Napuštene njive*
- 50** **Siniša Krznar**
- Trial archaeological investigation at Novi Čeminac-Remanec poljana-Krčevine, on the route of a connecting road east of south extension Čeminac (AS 9)*
- 55** **Tajana Sekelj Ivančan**
- Trial trenches at the archaeological sites Jagodnjak – Ciglana and Čemin – Ciganska pošta*
- 63** **Zorko Marković**
Katarina Botić
- Podgorač, Ražište – results of the archaeological excavations in 2013*
- Kornelija Minichreiter**
- Slavonski Brod, Galovo, Archaeological Research in 2013*

- 73 Tatjana Tkalčec**
Posljednja sezona sustavnih zaštitnih arheoloških istraživanja nalazišta Crkvari – crkva sv. Lovre 2013. godine
The last season of systematic rescue archaeological investigations at Crkvari – St. Lawrence church in 2013
- 82 Marko Dizdar**
Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2013. godini
The results of the 2013 excavation at the La Tène culture cemetery in Zvonimirovo – Veliko polje
- 85 Tatjana Tkalčec
Iva Kostešić**
Izrada digitalnog modela reljefa arheološkog nalazišta na primjeru Gradine kod Špišić Bukovice
The creation of a digital relief model of an archaeological site on the example of Gradina near Špišić Bukovica
- 95 Daria Ložnjak Dizdar
Marija Mihaljević
Marko Dizdar**
Dolina Glavičice – rezultati istraživanja 2013. godine
Dolina Glavičice – the results of the 2013 investigations
- 99 Tajana Sekelj Ivančan**
Četvrta sezona arheoloških istraživanja nalazišta Virje – Volarski breg/Sušine
The fourth season of archaeological investigations at Virje – Volarski breg/Sušine
- 104 Siniša Krznar**
Arheološko istraživanje nalazišta Torčec – Cirkvišće 2013. godine
Archaeological investigation at Torčec-Cirkvišće in 2013
- 110 Snježana Karavanić
Andreja Kudelić**
Arheološka i geofizička istraživanja na lokalitetu Kalnik – Igrišće 2013. godine
Archaeological and geophysical investigations at the Kalnik-Igrišće site in 2013
- 116 Tatjana Tkalčec**
Zaštitna arheološka istraživanja nalazišta Krapina – Vukšićev breg u 2013. godini
Rescue archaeological investigations at Krapina – Vukšićev breg in 2013
- 128 Marina Ugarković
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić
Tina Neuhauser**
Hvar, otok Sveti Klement, uvala Soline, arheološka istraživanja 2013.
Hvar, St. Clement island, Soline Bay, archaeological investigations in 2013
- 134 Tatjana Tkalčec**
Nastavak konzervatorskih radova na burgu Vrbovcu u Klenovcu Humskom u 2013. godini
The continuation of conservation work at Vrbovec castle in Klenovec Humski in 2013
- 140 Asja Tonc
Ivan Radman-Livaja**
Rezultati probnih iskopavanja na gradini Svete Trojice 2013. godine
The results of trial excavations at the Holy Trinity (sv. Trojica) hillfort in 2013
- 144 Goranka Lipovac Vrklijan
Bartul Šiljeg
Ivana Ožanić Roguljić
Ana Konestra**
Sustavna istraživanja lokaliteta Crikvenica – Ad turre: terenski rad i obrada nalaza u 2013. godini
Systematic investigations at Crikvenica – Ad turre: fieldwork and find processing in 2013

**148 Bartul Šiljeg
Vladimir Kovačić
Nera Šegvić
Iva Kostešić**

Arheološko-konzervatorska istraživanja lokaliteta Stancija Blek (Tar) u 2013. godini

**148 Bartul Šiljeg
Vladimir Kovačić
Nera Šegvić
Iva Kostešić**

Archaeological investigations and conservation work at the Stancija Blek site near Tar in 2013

154 Katarina Botić

Prikupljanje uzoraka drveta – peta sezona 2013. godine

154 Katarina Botić

Wood sampling – fifth season 2013

Terenski pregledi

**159 Daria Ložnjak Dizdar
Mirela Hutinec
Marko Dizdar**

Terenski pregled područja između Sotina i Opatovca

**159 Daria Ložnjak Dizdar
Mirela Hutinec
Marko Dizdar**

Field survey in the area between Sotin and Opatovac

**164 Zorko Marković
Jasna Jurković
Danimirka Podunavac**

Rezultati rekognosciranja arheoloških terena katastarske općine Donja Motičina 2012. godine

**164 Zorko Marković
Jasna Jurković
Danimirka Podunavac**

Results of the archaeological field survey of sites in Cadastral Municipality Donja Motičina in 2012

169 Marko Dizdar

Terenski pregled dionice državne ceste D-2 – sjeverna obilaznica Virovitice

169 Marko Dizdar

Field survey of a section of D-2 state road – the northern bypass of Virovitica

174 Hrvoje Kalafatić

Arheološki terenski pregled područja izgradnje pruge Križevci – Koprivnica – Botovo

174 Hrvoje Kalafatić

Archaeological field survey on the route of construction of the Križevci-Koprivnica-Botovo railway

**182 Daria Ložnjak Dizdar
Tatjana Tkalčec**

Terenski pregled predjela lijeve obale srednjeg toka rijeke Glogovnice (Tučenik, Buzadovec, Poljana Križevačka, Cubinec)

**182 Daria Ložnjak Dizdar
Tatjana Tkalčec**

Field survey of the left bank of the middle course of the Glogovnica river (Tučenik, Buzadovec, Poljana Križevačka, Cubinec)

**192 Hrvoje Kalafatić
Bartul Šiljeg**

Arheološki terenski pregled područja izgradnje Nove luke Sisak

**192 Hrvoje Kalafatić
Bartul Šiljeg**

Archaeological field survey in the area of construction of the New Port in Sisak

**197 Marko Dizdar
Asja Tonc**

Terenski pregled na području novoga trajektnog pristaništa Stinica

**197 Marko Dizdar
Asja Tonc**

Field survey in the area of the new ferry port at Stinica

**202 Goranka Lipovac Vrkljan
Bartul Šiljeg
Ivana Ožanić Roguljić
Ana Konestra
Iva Kostešić
Nera Šegvić**

Projekt Arheološka topografija otoka Raba: rezultati terenskog pregleda poluotoka Lopara u 2013. godini

**202 Goranka Lipovac Vrkljan
Bartul Šiljeg
Ivana Ožanić Roguljić
Ana Konestra
Iva Kostešić
Nera Šegvić**

The “Archaeological Topography of the Island of Rab” Project: the results of the 2013 field survey of the Lopar Peninsula

Eksperimentalna arheologija

209 Andreja Kudelić

Testiranje horizontalne keramičarske peći i pečenje posuda u redukcijskoj atmosferi

209 Andreja Kudelić

The testing of a horizontal pottery kiln and firing pots in a reductive atmosphere

Ostala znanstvena djelatnost Instituta za arheologiju

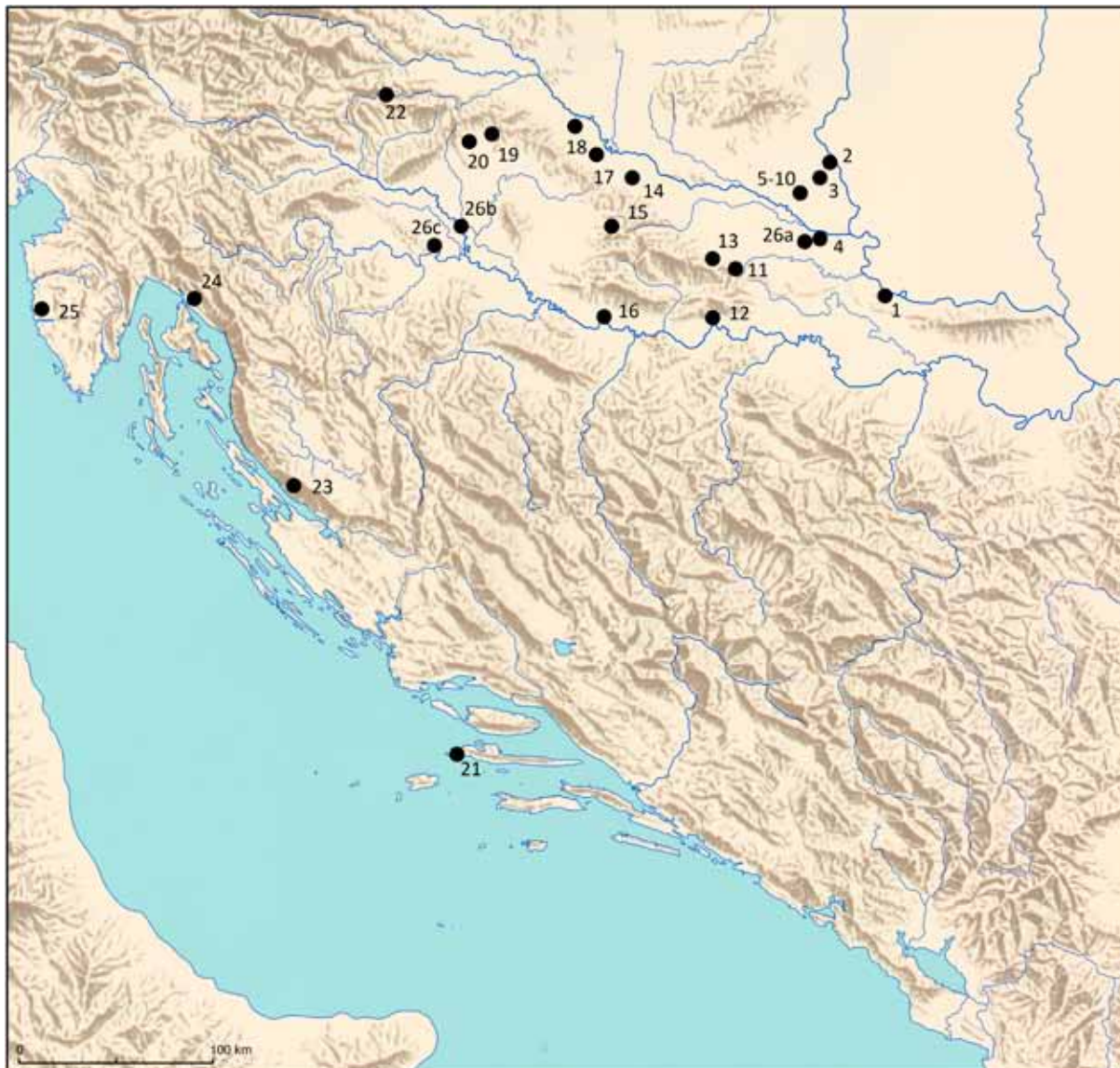
217-228

Additional scientific activity of the Institute

217-228

Arheološka istraživanja

Archaeological Excavations



- | | |
|-------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Sotin | 14. Zvonimirovo-Veliko polje |
| 2. Batina Sredno | 15. Gradina kod Špišić Bukovice |
| 3. Kneževi vinogradi-Zmajevac | 16. Dolina Glavičice |
| 4. D2 južna obilaznica Osijek | 17. Virje-volarski berg/Sušine |
| 5. AN2 Beli Manastir, Popova zemlja | 18. Torčec-Cirkvišće |
| 6. AN3 Beli Manastir-Sudaraž | 19. Kalnik Igrišće |
| 7. AN4 Novi Bolman-Grablje kod Jagodnjaka | 20. Krapina-Vukšićev breg |
| 8. AN8 Beli Manastir, Atar, Napuštene njive | 21. Sv. Klement-Soline |
| 9. AN9 Beli Manastir Novi Čeminac-Remanec poljana-Krčevine | 22. Klenovec Humski-Plemički grad Vrbovec |
| 10. AN10 Beli Manastir Jagodnjak, Ciglana i Čemin, Ciganska pošta | 23. Gradina Sv. Trojica |
| 11. Podgorač, Ražište | 24. Crikvenica-Igralište |
| 12. Slavonski Brod, Galovo | 25. Stancija Blek kod Tara |
| 13. Crkvari | 26.a, b, c, Osijek, Zagreb, Karlovac: koncentracija nalaza trupaca-detaljnije na karti strana 154 |

Zaštitna arheološka istraživanja nalazišta Krapina – Vukšićev breg u 2013. godini

Rescue archaeological investigations at Krapina – Vukšićev breg in 2013

Tatjana Tkalčec

Primljeno/Received: 06.02.2014.
Prihvaćeno/Accepted: 03.03.2014.

U radu se prikazuju rezultati zaštitnoga arheološkog istraživanja na položaju Vukšićev breg u Krapini koja je proveo Institut za arheologiju, nakon što su vlasnici zemljišta dojavili Konzervatorskom odjelu u Krapini o pronalasku arheoloških nalaza prilikom iskopa bunara.

Riječ je o kasnosrednjovjekovnom nalazištu koje se nalazi u podgrađu krapinskoga Starog grada.

Ključne riječi: Krapina – Vukšićev breg, Krapina – Stari grad, zaštitno arheološko istraživanje, kasnosrednjovjekovna kuća
Key words: Krapina – Vukšićev breg, Krapina – Old Town, rescue archaeological investigation, late mediaeval house



Sl. 1 Položaj lokaliteta Vukšićev breg sa sondama 1, 2 i 3 i Stari grad (GoogleEarth snimka)

Fig. 1 The position of the Vukšićev breg site with trenches 1, 2 and 3 and the Old Town (a GoogleEarth image)

Uvod

Lokalitet Vukšićev breg nalazi se na istoimenom brijegu iznad današnje Krapine, sjeveroistočno od rječice Krapinčice, uz državnu cestu D1, a nedaleko od Starog grada Krapine. Upišan je u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske – pravni status: P-4270. Katastarska čestica u vlasništvu Zdenke Barušić (k. č. 1332) na kojoj se rasprostire kulturno dobro koristi se u svrhe vrta, voćnjaka i šume. Na katastarskoj čestici 1332 se pri-

likom iskopa jame za bunar 2012. godine naišlo na arheološki sloj bogat nalazima kasnosrednjovjekovne keramike te crvenom zapečenom zemljom. Radovi iskopa bunara obustavljeni su te je na ovom lokalitetu, koji je zasigurno dio suburbija krapinske srednjovjekovne utvrde, bilo potrebno provesti arheološka istraživanja.

Institut za arheologiju je u razdoblju od 16. do 26. rujna 2013. obavio zaštitna arheološko-konzervatorska istraživanja u



trajanju od devet radnih dana koja su se odvijala pod nadzorom Konzervatorskog odjela u Krapini.¹ Financijska sredstva osiguralo je Ministarstvo kulture Republike Hrvatske.

Arheološka istraživanja su izvođena arheološkom metodom na principu bilježenja svih otkrivenih stratigrafskih jedinica, dokumentiranju nalaza putem terenskog dnevnika, nacрта i crteža, fotodokumentacije i dokumentacijskih obrazaca (obraci popisa nalaza, uzoraka, stratigrafskih jedinica, popisa crteža i fotografija) te uz upotrebu suvremene mjerne opreme (totalna geodetska stanica).²

Geografski i povijesni kontekst nalazišta

Arheološki lokalitet Krapina – Vukšičev breg u neposrednoj je vezi s arheološkim kompleksom Krapina – Stari grad. Smješten je kakvih dvjestotinjak metara sjeverozapadno od krapinskoga renesansnog palasa (sl. 1). Nalazi se izvan glavnih gradskih zidina te predstavlja dio suburbija krapinske utvrde. Iznad samog položaja Vukšičev breg, na padini brijega u šumi očuvani su ostaci kamenog bedema ili više njih, za koje valja utvrditi iz kojeg su razdoblja te jesu li bili u funkciji obrane ili razgraničenja čestica i zaštite područja od osipavanja poroznog tla. Južno od položaja Vukšičev breg, tik uz njega, prolazi županijska cesta Krapina – Macelj, a južno od ceste prostiru se kuće i zgrade suvremenog grada Krapine za čiji položaj mještani navode također pronalasku keramičkih posuda i drugih nalaza.

Krapinska utvrda smještena je na strmom brijegu iznad grada Krapine, na krajnjem izdanku Strahinjčice, sjeveroistočno od rječice Krapine na 203 m n. m., a najviša točka utvrde je na 270 m n. m.. Grad je podignut na živoj stijeni iznad špilje, a sastojao se od romaničke jezgre na najvišoj točki, koja je nastala vjerojatno tijekom 12. ili ranog 13. stoljeća (Tomičić 1999: 65), niže terase s gospodarskim i rezidencijalnim objektima (palas) te dvorskom kapelom sv. Trojstva na kojoj se intenzivan život odvijao u vremenu celjskih grofova (Tomičić 1999: 72) te donjeg dvorišta i barbakana koji predstavljaju kasnije faze proširenja kasnosrednjovjekovnog burga.

Arheološka istraživanja krapinske utvrde potvrdila su njezino iznimno značenje u srednjovjekovnom kontekstu županije Zagorje (Tomičić 1995; 1999; Tkalčec 2009a; 2009b; 2012).

Prvi put se utvrda izrijeком u pisanim izvorima spominje 1330. godine kada je u rukama Petra Güssinga, no možda se spomen *castruma* iz povelje Bele IV. Farkašu Zagorskom 1247. odnosi upravo na Krapinu. Krapina se još 1193. godine spominje kao *locus*. V. Klaić smatra da se u Krapini i prije 1193. godine nalazila utvrda, ali da je do te godine bila porušena, za drugu je utvrdu (dakle, današnje ostatke Starog grada) držao da je podignuta između 1225. i 1330. godine (Klaić 1909: 4). Više se povjesničara slaže da se neimenovani *Castrum Zagorie* koji se javlja sredinom 13. stoljeća odnosi na županijsku utvrdu u

Krapini (Klaić 1909: 4–6; Szabo 1914: 110; Budak 1994: 117), međutim neki tvrde da Krapina nikada nije bila središte komitata (Klaić 1976: 262).

Nakon Gisingovaca burg dopijeva u kraljeve ruke od 1326. do 1399., kada ga dobiva obitelj Celjski. Zatim se redaju posjednici: Weisprocher i Andrija Kreigh (1456.–1458.), Ivan Vitovec i sinovi (1458.–1486.), Jakov Szekely (1486.–1494.), Ivaniš Korvin (1494.–1504.), Beatrice Frankapan (1504.–1509.), Juraj Branderburški (1509.–1523.), Petar Keglević (1523.), Keglević i M. Imreffy (1524.–1536.), Petar Keglević i Luka Szekely (1536.–1546.), Luka Szekely (1546.–1547.) te Keglević i Szekely (1547.–1610.). Nakon 1610. Keglevići postaju jedini nasljednici, poslije njih su gospodarili još Lichtenberg i Ottenfels-Geschwind. Nakon potresa 1775. utvrda je napuštena (Kruhek 1997; Regan 2003: 73 s literaturom).

U kontekstu Starog grada Krapine valjalo je promatrati i arheološko nalazište na položaju Vukšičev breg.

Rezultati arheoloških istraživanja položaja Vukšičev breg

Tijekom arheoloških istraživanja 2013. otvorene su dvije pozicije na kojima su vlasnici terena u prethodnom razdoblju iskopom bunara zatekli arheološke nalaze što su prijavili nadležnome Konzervatorskom odjelu u Krapini i što je u konačnici rezultiralo zaštitnim arheološkim iskopavanjima.

Zapadno od kućice za alat obitelj Barušić uzgaja vrt (sonda 1 i sonda 2), a istočno, odnosno na dužem prostoru jugoistočno od spomenute kućice prostire se voćnjak (sonda 3) (usp. sl. 1).

Na zapadnom položaju je uokolo njihova iskopa iz 2012. godine otvorena arheološka sonda 1 kojom je obuhvaćen i sam iskop za bunar nepravilno okruglog oblika koji je sezao do dubine od 2,5 m. Sonda 1 je otvorena sjeveroistočno od spomenutog iskopa. Nakon što su istraženi gornji slojevi, došlo se do arheoloških slojeva koji su upućivali na postojanje mogućnosti da je riječ o ostacima srednjovjekovne kuće. Stoga se proširio iskop na sjeverozapad (nazvan sondom 2) u onolikom opsegu koliko se procijenilo da ćemo iskopom obuhvatiti barem veću površinu potencijalnog objekta. Istraženi su svi slojevi do zdravice, odnosno do relativne dubine od oko 1 m do 0,85 m (ovisno o poziciji, odnosno debljini arheoloških slojeva). Ukupno su se istraživanja u sondi 1 i sondi 2 odvijala na površini od oko 20 m².

Vrijeme iskopa ovisilo je o osiguranim sredstvima te se izabirala površina na kojoj smo se nadali da ćemo dobiti najkvalitetnije podatke o arheološkoj cjelini. Iskopom u sondi 1 ustanovljeno je da bi sondu 1 valjalo proširiti i u njezinu južnom dijelu, dakle istočno od iskopa bunara iz 2012., pa i južno od samog iskopa za bunar. Kako je na tim mjestima bila zemlja iz prethodnih iskopavanja 2012. (južno od »bunara«), pa i iz naših istraživanja sonde 1 (jugozapadno od »bunara«) koju bi prvo valjalo ukloniti, a na području istočno od »bunara« nalazio se posadeni vrt, odlučeno je sondu 2 otvoriti na povoljnijem zapadnijem položaju gdje nije bilo poljoprivrednih površina ni nasipane zemlje, a evidentno je bilo da se arheološki slojevi šire i na tu stranu. Na takvu odluku uvelike je utjecala i procjena mogućnosti brzine iskopavanja u određenome vremenskom roku koliko su istraživanja mogla trajati s obzirom na osigurana financijska sredstva.

Sondom 3 nazvan je iskop vlasnika zemljišta na jugoistočnom dijelu lokaliteta. Nije pristupljeno širenju iskopa i istraživanju stratigrafije slojeva nego je počišćen njihov prethodni duboki iskop, uklonjeni su zasipani slojevi zemlje te su zatečeni nalazi iščišćeni i dokumentirani.

Ukupno su se istraživanja u sondi 3 odvijala na površini do 3 m².

1 Uz voditeljicu dr. sc. Tatjanu Tkalčec u arheološkim istraživanjima 2013. godine iz Instituta za arheologiju sudjelovale su dr. sc. Kristina Jelinčić Vučković (zamjenica voditeljice) te dipl. arheologinja Marina Sečkar, polaznica stručnog osposobljavanja za dokumentarista bez zasnivanja radnog odnosa. Pomoćnu ekipu činili su vlasnik zemljišta Dejan Barušić te još dvojica mještana grada Krapine – Darko Vragović i Ivan Medved. Logističku pomoć su pružili i ostali članovi obitelji Barušić u čijem je vlasništvu zemljište na kojem se nalazi lokalitet – gđa. Zdenka Barušić, Denis Barušić te Martina Barušić.

2 Svi podaci su vezani na apsolutni geografski koordinatni sustav. Snimanje svih struktura, nalaza, posebnih nalaza i slojeva totalnom geodetskom stanicom obavljali su arheolozi tijekom iskopavanja pod vodstvom dr. sc. Kristine Jelinčić Vučković koja je obradila postterensku nacrtanu dokumentaciju, a Marina Sečkar je prepisala terensku dokumentaciju u institutske obrasce i računalne baze podataka. Fotodokumentaciju su izradivale T. Tkalčec i K. Jelinčić Vučković. Poslije istraživanja oprani su svi keramički nalazi (ulomci posuda i lijev) i životinjske kosti. Svi će nalazi nakon obrade biti predani na privremenu pohranu u muzejsku zbirku Pučkoga otvorenog učilišta u Krapini, do odluke Hrvatskoga muzejskog vijeća o trajnoj pohrani.



Sl. 2 Raščišćivanje prethodnog iskopa za bunar, pogled od jugozapada (snimila: T. Tkalčec)

Fig. 2 Clearing of the previous shaft for a well, a view from the south-west (photo: T. Tkalčec)



Sl. 3 Sloj SJ 005 s nalazima krupnijeg kamenja, pogled od sjeverozapada (snimila: M. Sečkar)

Fig. 3 Layer SU 005 with larger stones, a view from the north-west (photo: M. Sečkar)



Sl. 4 Rasprostranjenost sloja SJ 009A, pogled od jugozapada (snimila: T. Tkalčec)

Fig. 4 Distribution of layer SU 009A, a view from the south-west (photo: T. Tkalčec)



Sl. 5 Ulomak dna keramičkog lonca sa znakom u obliku križa unutar kvadrata iz SJ 009 (snimila: T. Tkalčec)

Fig. 5 A fragment of the base of a ceramic pot with the mark of a cross within a square from SU 009 (photo: T. Tkalčec)

Sonda 1 i sonda 2

Iznijet će se ukupni rezultati arheoloških istraživanja unutar obje sonde koje predstavljaju jedinstven iskop uokolo iskopa za bunar vlasnika zemljišta obitelji Barušić iz 2012. godine.

Sonde su smještene na podnožju južne padine Vukšićeva brega te je teren na njihovim sjevernim dijelovima čak za čitav metar viši od onoga na južnim dijelovima.

Nakon raščišćivanja i snimanja zatečene situacije zamijećeno je da je prethodni iskop za bunar zahvatio samo središte kasnosrednjovjekovnog objekta (sl. 2).

Slojevi zapune recentnog iskopa za bunar sastojali su se od ispremešane sivosmede zemlje sa zdravicom, a sadržavali su i dijelove slojeva zapečene zemlje i crnog gara kao i nešto nalaza

kućnog lijepa. Slijedi opis situacija i slojeva unutar arheoloških sonde 1 i 2, pri čemu će se istaknuti tek poneki slojevi i prikazati materijal iz njih, koji bi svojom uniformnošću upućivao na isto razdoblje.

Površinski sloj (SJ 001) sastoji se od šumskog humusa tamnosmede boje, a ispod njega nalazi se sloj smeđe zemlje sa sitnom šutom (SJ 002). Oba sloja sadržavala su sporadične nalaze srednjovjekovne keramike, ali i nalaze keramike iz modernih vremena poput kamenine proizvedene u krapinskoj tvornici iz 19. stoljeća.

Ispod sloja SJ 002 nalazio se sloj žučkastosmede zemlje sa dosta sitne šute (SJ 005) u kojem je na sjeverozapadnom dijelu sonde 1 bilo dosta nalaza krupnijeg kamenja (sl. 3). Uklanjanjem sloja SJ 005 ispod površine s krupnim kamenjem pojavila se pravilno definirana struktura od priklesanog kamenja (SJ 010), poslaganog jedno do drugog u smjeru sjeverozapad – jugoistok. Ova je suhozidna struktura možda bila u funkciji potpornja koji je sprečavao eroziju zemlje s brda na objekt. Okolni sloj (SJ 009) činila je masna sivosmeda zemlja sa šutom (sl. 4).

U slojevima SJ 005 i SJ 009 pronađeni su ulomci životinjskih kostiju i kasnosrednjovjekovne keramike (sl. 5) te životinjske kosti.

Ispod sloja SJ 009 registriran je sloj smeđe zemlje (SJ 009A) slične konzistencije i boje kao SJ 009, ali s manje primjese šute. Ispod njega se pak pojavio sloj crveno zapečene zemlje (SJ 007A, SJ 008A) koji je ležao na crnoj gorevini (SJ 007B, SJ 008B). Slojevi crveno zapečene zemlje i donje crne gorevine bili su moćniji, tj. deblji u sondi 1, a prema zapadu u sondi 2 su se stanjili (sl. 6). Ispod dijela sloja SJ 007B pojavio se ukop, čini se za vodoravno položenu drvenu gredu (sl. 7).

U svim slojevima (a ovdje se ne navode svi), koji očito pripadaju slojevima u vatri stradalog drvenog objekta, pronađeni su ulomci kasnosrednjovjekovne keramike, životinjske kosti te mnoštvo ulomaka lijepa od kojih su na mnogim primjercima vidljivi tragovi kolaca i dasaka koje su bile omazane lijepom. Osobito je velika količina kućnog lijepa pronađena u SJ 007A te u SJ 008A. Keramički lonci uglavnom su tanjih stijenki, a



Sl. 7 Rasprostranjenost sloja SJ 007A i ukopa SJ 016 u sondi 1 te SJ 008B u sondi 2, pogled od jugozapada (snimila: T. Tkalčec)

Fig. 7 Distribution of layer SU 007A and cut of SU 016 in trench 1 and SU 008B in trench 2, a view from the south-west (photo: T. Tkalčec)

kao ukras najčešće je korišteno rebrenje ramena i trbuha, tek je jedan primjerak imao valovnicu (sl. 8). Boja pečenja posuda je crvenkasto-oker ili pak svjetlije siva do tamnije siva. Keramika je zrnate fakture i sadrži krupnije primjese pijeska. Profili rubova lonaca su dvočlano ili tročlano raščlanjeni što upućuje na kasniji odsječak kasnoga srednjeg vijeka ili početak ranoga novoga vijeka (sl. 9).

Preliminarnom analizom životinjskih kostiju mr. sc. Gordane Jambrešić ustanovljeno je da većina pripada govedima te nešto kozama i ovcama. Zamjetan je izostanak svinja, koje su inače u kasnom srednjem vijeku uz goveda bile najučestalije životinje evidentirane arheološkim istraživanjima. Zanimljivo je spomenuti situaciju na burgu Vrbovcu u Klenovcu Humskom na kojem je u sloju prve polovine 16. stoljeća oko 50% svih ana-

liziranih kostiju pripadalo govedima što čini izrazito visok udio tih životinja u prehrani stanovnika iz prijelaza kasnoga srednjeg u rani novi vijek (Trbojević Vukičević et al. 2010: 240, grafikon 1).

Uklanjanjem sloja SJ 007B u sondi 1 ustanovljeno je udubljenje SJ 017 koje se protezalo u smjeru jugoistok – sjeverozapad, a vjerojatno je predstavljalo namjerno iskopan kanal uokolo srednjovjekovnog objekta. Ukop je načinjen u tom dijelu u zdravičini sloj žute zemlje sa sitnim kamenjem (SJ 012). Sjevernije prema brijegu SJ 012 nalazio se neposredno ispod sloja SJ 009A, a već u gornjoj polovici sonde 1 nalazio se i ispod SJ 007B. SJ 012 je ležao ispod sloja sterilne gline (SJ 013) koji se počeo taložiti u sjevernom uglu sonde 1, u sjeveroistočnom je izostao, a zadebljavao se prema jugu kao i širinom čitave sonde 2 (sl. 10).

Nakon okončanih istraživanja u sondama 1 i 2, pristupilo se dokumentiranju i crtanju profila sonde iz koji je jasno iščitavana slojevitost što smo je slijedili stratigrafskim iskopavanjima (sl. 11–12). Tumačenje nalaza u sondama 1 i 2 iznijet će se u zaključnim razmatranjima.

Sonda 3

Na rubu voćnjaka, oko 110 m jugoistočno od iskopa za bunar, odnosno kasnijih arheoloških sondi 1 i 2, obitelj Barušić je pronašla ostatke drvenih greda i šiljaka za koje se smatralo da možda pripadaju lančanom mostu koji je spajao Hušnjakovo i Stari grad. Taj smo iskop raščistili i nazvali sondom 3. Riječ je o iskopu dubokom oko 2 m nepravilno kružnog oblika 1,8x2 m u kojem se na dubini od 1,4 m došlo do ostataka neke drvene građevine (sl. 13–14).

Nakon izbacivanja natrušene zemlje i pažljivog iščišćavanja drvenih okomito položenih poluoblica te vodoravnih greda i dasaka ustanovljeno je da je tim iskopom obuhvaćen jugoistočni kutni dio urušene drvene prostorije, najvjerojatnije podruma



Sl. 8 Ulomak ramena lonca ukrašen valovnicom iz SJ 008B (snimila: T. Tkalčec)

Fig. 8 A fragment of the shoulder of a pot decorated with a waveline from SU 008B (photo: T. Tkalčec)



Sl. 9 Ulomci keramičkih lonaca iz SJ 007A (snimila: T. Tkalčec)

Fig. 9 Fragments of ceramic pots from SU 007A (photo: T. Tkalčec)

ukopanog u žuti les i obloženog okomitim drvenim poluoblicama, povezanim masivnom željeznom klamfom u kutu gdje je stajao kutni okomito ubodeni drveni stup. Postoji, dakako, mogućnost da je riječ i o drvenom bunaru, međutim iskop je bio vrlo uskog razmjera te nije bilo moguće ustanoviti ni naslutiti pravu dužinu stranica drvenog objekta.

U zapuni je pronađen recentni materijal – bakrena žica, zeleno glazirani ulomak keramičke posude te ulomak krapinske kamenine iz 19. stoljeća. Kako nismo u potpunosti bili sigurni jesu li pronađeni nalazi pripadali izvornoj zapuni objekta (pri njezinu dnu) ili su bili upali u iskop unutar sterilne zemlje prilikom iskopa obitelji Barušić, postojala je mogućnost da je objekt i stariji, odnosno da pripada arheološkim razdobljima. Financijskih sredstava za produženje radova i proširenje iskopa nije bilo te smo pozvali kolege dr. sc. Ernesta Goršića i Ivnu Ivšak iz Šumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu da uzmu uzorke drva za dendrokronološku analizu te nam pomognu datirati pronađeni objekt. Uzeti su razni uzorci drva, hrastovine te smreka ili jela (sl. 15).³ Prilikom uzimanja uzoraka ispiljena je i dijelom uklonjena deblja daska na dnu iskopa te se doseglo i do bočnih vodoravno položenih greda koje su povezane željeznom klamom na okomiti drveni ugaoni stup (sl. 16). Nije poznato je li to samo dno objekta jer dublji iskop u naizgled sterilnu žutu glinu, kojom je objekt zapunjen, nije načinjen.

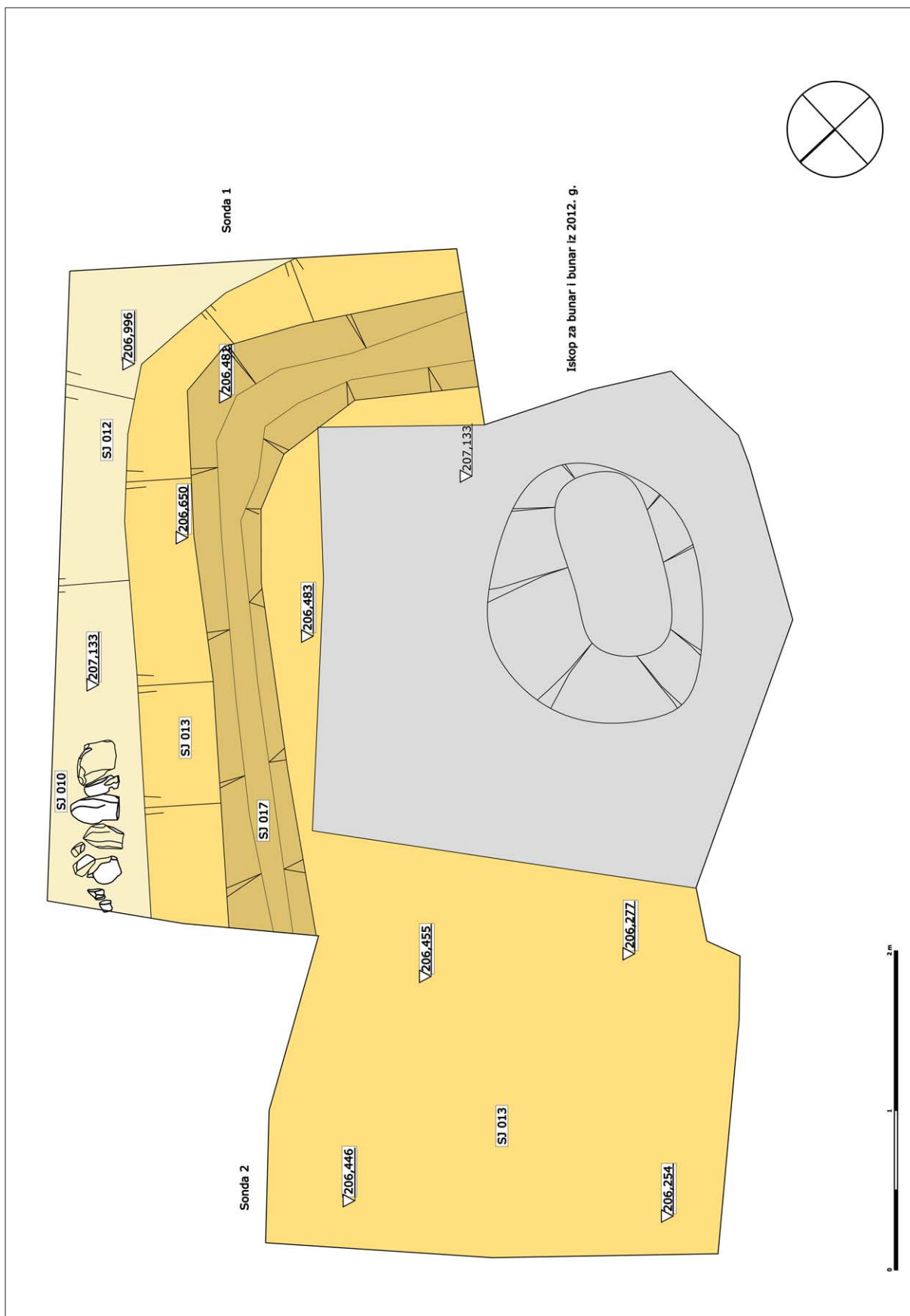
Zaključak

Rezultati arheoloških istraživanja za pronalasku u sondi 1 i sondi 2 upućivali bi na postojanje drvenog objekta podignutog na podnožju terase južne padine Vukšićeva brega. Arheološkim istraživanjem nije bila obuhvaćena dovoljna površina da bismo mogli procijeniti izvornu površinu drvenog objekta kao ni njegove načine konstrukcije, osim što je bilo evidentno da je objekt bio građen od drva i omazan kućnim lijepom. Veliki tragovi vatre pokazuju da je objekt stradao u požaru, a nije nam poznato je li uzrokom požaru bio nesretni slučaj ili namjerni neprijateljski čin. Jasno su definirani tek sjeveroistočni rubovi tlorisa objekta gdje je pronađen i jedan stup te ostaci ukopa možda za temelj, odnosno polaganje vodoravne drvene grede između okomito ubadanih stupova što bi nam otvaralo mogućnost naslućivanja načina konstrukcije objekta. Na tim je dijelovima, čini se, načinjen i drenažni kanal oko objekta (SJ 017), a padina brijega je dodatno bila osigurana i kamenim suhozidom (SJ 010) kako bi se spriječilo urušavanje na kuću te omogućio prolaz između objekta i padine brijega.

Kako je središte objekta 2012. godine bilo iskopano, nemamo dovoljno elemenata za uvid u vezu između crvene paljevine i gorevine u sondi 1 i sondi 2, odnosno nije poznata njezina rasprostranjenost i oblik na području iskopa za bunar te ne možemo razlučiti postoje li elementi i za pozicioniranje peći unutar drvenog objekta. Pretpostavljamo da je objekt svojim dimenzijama mogao biti barem dvoprostorna drvena kuća, ili pak jednoprostorna većih dimenzija. Tipološko-kronološkom analizom keramičkih ulomaka objekt možemo datirati u razdoblje od 15. pa do u početak 16. stoljeća.

Nakon raščišćivanja dubokog iskopa (nazvanog sondom 3) na jugoistočnoj poziciji voćnjaka obitelji Barušić, pronađeni

3 Usmenim podatkom na terenu dr. sc. E. Goršić je kazao kako neće moći dobiti relevantne podatke dendrokronološkom analizom jer nema referentnog materijala, no drvo će pomoći pri uspostavljanju dendrokronoloških tabli za ovo područje. Konačne rezultate analiza vrste drva i dendrokronoloških analiza do trenutka pisanja izvješća nismo dobili od kolega.



Sl. 10 Sonda 1 i 2: tlocrt završne situacije u sondama 1 i 2 (crtež: K. Jelinić Vučković)

Fig. 10 Trench 1 and 2: a plan of the final situation in trenches 1 and 2 (drawn by: K. Jelinić Vučković)





Sl. 11 Sonda 2: pogledi na profile 1–3 s ortofoto podlogom i skicom pozicije profila u obje sonde (crtež: K. Jelinčić Vučković)

Fig. 11 Trench 2: an orthographic view of sections 1–3 and a drawing of the position of sections in both trenches (drawn by: K. Jelinčić Vučković)



Sl. 12 Sonda 1: pogledi na profile 4–7 s ortofoto podlogom (crtež: K. Jelinčić Vučković)

Fig. 12 Trench 1: an orthographic view of sections 4–7 (drawn by: K. Jelinčić Vučković)



ostaci drvene građevine mogli bi se interpretirati kao drvom obložena građevina, vjerojatno njezin podrumski duboko ukopani dio ili pak kao drveni bunar. Nedovoljno otvorena površina ne omogućava konačnu interpretaciju. Također javlja se problem oko datiranja objekta. Prigodom našeg raščišćivanja u zapuni je pronađen recentni materijal, no nije poznato je li on dospio u iskop možda prigodom iskopa ove pozicije za bunar. Ako je on tu izvorno u svojoj poziciji, objekt bi valjalo datirati u neposredno prethodno razdoblje, dakle možda u 18. do 19. stoljeće (naravno postoji i mogućnost dužeg trajanja samog objekta). Ipak, ostaje naravno i otvorena mogućnost da je objekt građen i prije. Možda će rezultati dendrološke analize, ako budu bili mogući i uspješni, a koji još u trenutku pisanja teksta nisu zgotovljeni, dati i podatak o njegovoj dataciji.

Literatura

- Budak, N. 1994, *Gradovi Varaždinske županije u srednjem vijeku: urbanizacija Varaždinske županije do kraja 16. stoljeća*, Zagreb–Koprivnica.
- Klaić, N. 1976, *Povijest Hrvata u razvijenom srednjem vijeku*, Školska knjiga, Zagreb.
- Klaić, V. 1909, Krapinski gradovi i predaje o njima, *Vjesnik Hrvatskoga arheološkoga društva*, n. s. X (1908/09), 1–32.
- Kruhek, M. 1997, Krapina – *castrum et oppidum*, *Hrvatsko zagorje, časopis za kulturu*, 3/3, 5–2.
- Regan, K. 2003, Srednjovjekovni gradovi, utvrde i kašteli sjeverozapadnog Hrvatskog zagorja, *Kaj, časopis za kulturu i prosvjetu*, 36/3, 57–92.
- Szabo, G. 1914, Spomenici kotara Krapina i Zlatar, *Vjesnik Hrvatskoga arheološkoga društva*, n. s. XIII (1913/14), 103–203.
- Trbojević Vukičević, T., Frančić, S., Kužir, S. 2010, Analiza životinjskih kostiju iz srednjovjekovnog burga Vrbovca u Klenovcu Humskom, in: Tatjana Tkalčec, *Burg Vrbovec u Klenovcu Humskome*, Zagreb, 234–246.
- Tkalčec, T. 2009a, Krapina–Stari grad, *Hrvatski arheološki godišnjak*, 5 (2008), 230–234.



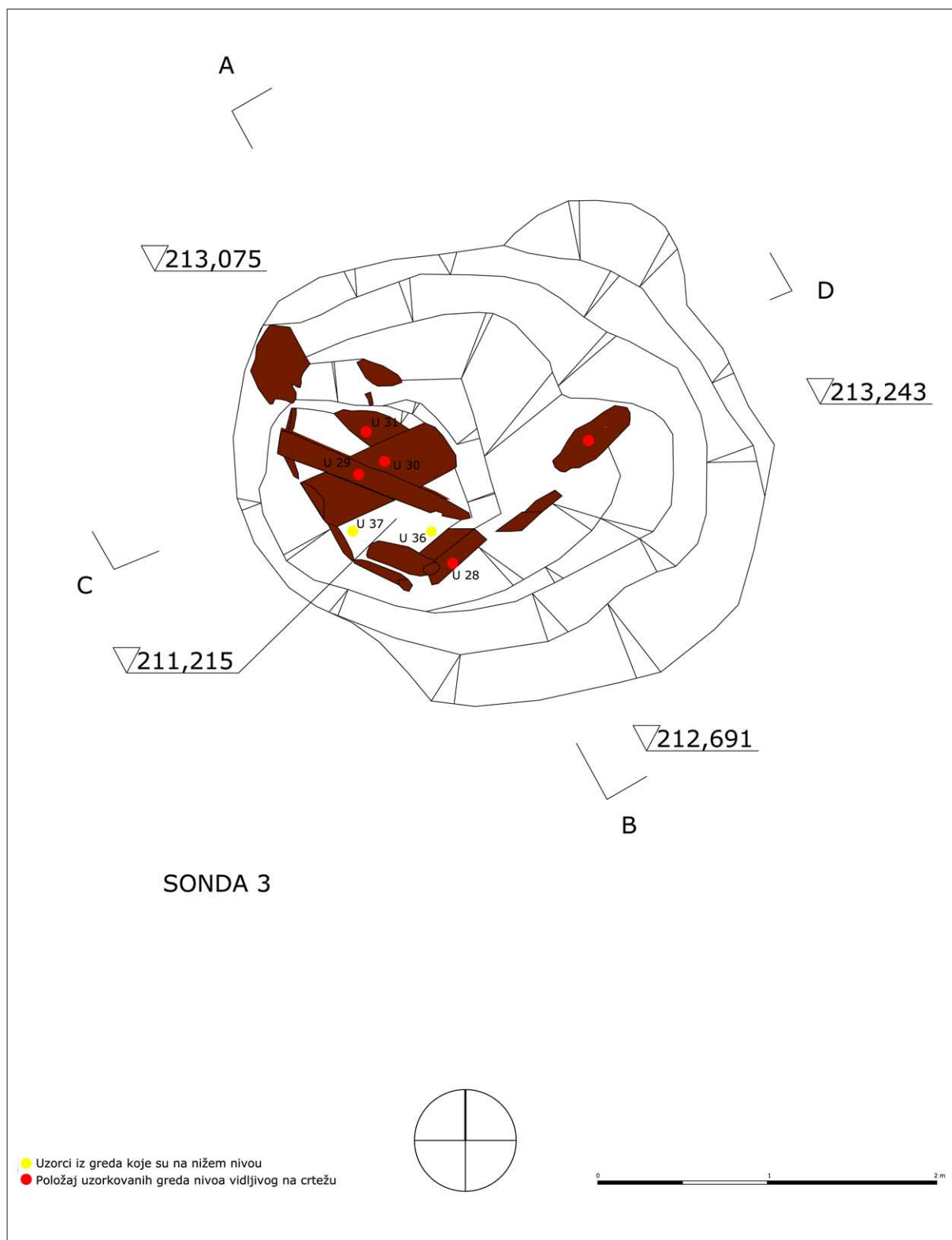
Sl. 13 Sonda 3: raščišćena situacija starijeg iskopa, pogled od jugozapada (snimila: K. Jelinčić Vučković)

Fig. 13 Trench 3: the situation after the cleaning of the previous amateur excavation, a view from the south-west (photo: K. Jelinčić Vučković)



Sl. 14 Sonda 3: pogled na drvenu oplatu prostorije ili objekta (snimila: T. Tkalčec)

Fig. 14 Trench 3: a view of the wooden plating of the room or structure (photo: T. Tkalčec)



Sl. 15 Sonda 3: crtež tlocrta ostataka drvene građevine u sondi 3 s oznakama uzetih uzoraka za analize (crtež: K. Jelinčić Vučković)

Fig. 15 Trench 3: a drawing of the remains of the timber structure in trench 3 with the marked position from which samples were taken for analysis (drawn by: K. Jelinčić Vučković)

Tkalčec, T. 2009b, Arheološka istraživanja na Starom gradu u Krapini 2008. g., *Annales Instituti Archaeologici*, V, 95–100.

Tkalčec, T. 2012, *Arheološko blago Starog grada Krapine. Rezultati arheoloških istraživanja*, depljan izložbe, Pučko otvoreno učilište Krapina, Galerija grada Krapine, Krapina.

Tomičić, Ž. 1995, U potrazi za srednjovjekovnim arheološkim

nasljedem Hrvatskoga zagorja, *Hrvatsko zagorje: časopis za kulturu Krapinsko-zagorske županije*, I/1, 109–124.

Tomičić, Ž. 1999, Arheološki zemljovid Krapine i okolice (*Krapona – locus Krapina – castrum Crapina*), in: Željko Tomičić, *Panonski periplus: arheološka topografija kontinentalne Hrvatske*, Zagreb, 45–88.



Sl. 16 Sonda 3: pronalazak bočnih drvenih greda na dnu iskopa nakon uklanjanja urušene daske (snimila: K. Jelinčić Vučković)

Fig. 16 Trench 3: the discovery of lateral wooden beams at the bottom of the trench after the removal of a collapsed plank (photo: K. Jelinčić Vučković)

Summary

In 2012, while digging a well in the north-western part of their land at Vukšičev breg in Krapina, the Barušić family came across layers of burning and fragments of ceramic vessels. While digging deep around a hundred metres away, at the edge of their orchard, they came across well-preserved timber remains of a structure.

The Institute of Archaeology carried out rescue archaeological excavations at the north-western position, where trench 1 and trench 2 were excavated (these were merged into a single trench). The excavation at the south-eastern position was cleaned and documented and named as trench 3.

The results of archaeological investigations in trenches 1 and 2

point to the existence of a timber structure erected at the foot of the terrace on the southern slope of the Vukšić hill during the 15th and the beginning of the 16th century. The area covered by the archaeological investigation was insufficiently large to allow an assessment of the original surface of the timber structure or the method of its construction, apart from the evident fact that it was built of timber and coated with daub. The find in trench 3 consists of the remains of a timber structure that could be interpreted as a wood-lined building, presumably a cellar, dug deep in the ground, or a wooden well. Although the insufficiently large surface does not allow a final interpretation, and the date remains open, the find presumably belongs to a post-medieval period.